

УДК 378.147:347.77

[https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023\(2\)-05](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023(2)-05)

Роль академічної доброчесності у навчанні студентів спеціальності «Музичне мистецтво»

Анна Кифенко та Дана Сопова

Фаховий коледж «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Анотація

У статті розглянуто роль академічної доброчесності в контексті університетської освіти та підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва. Авторами розкрито сутність поняття академічної доброчесності та його значення для формування компетентних студентів і музикантів. Проаналізовано ставлення до плагіату студентів, які навчаються за спеціальністю «Музичне мистецтво». У статті зазначено збільшення випадків порушень принципів академічної доброчесності в освітній діяльності українських закладів вищої освіти. Авторами висвітлено європейський досвід у формуванні етичної компетентності майбутніх фахівців у сфері музичного мистецтва як приклад для подолання проблем академічної нечесності, таких як списування, плагіат і нелегітимне отримання оцінок.

Академічна доброчесність, визначена як високий ступінь чесності та етичності в навчальному процесі, стає важливою складовою підготовки фахівців спеціальності «Музичне мистецтво». Сучасний етап становлення вищої музичної освіти визначає важливість цінностей, які керують студентами на шляху до майстерності в мистецтві.

Академічна доброчесність виступає не лише як норма поведінки, але й як механізм формування високих стандартів та відповідальності. Студенти мистецьких спеціальностей, дотримуючись принципів академічної доброчесності, не лише демонструють свою гідність, але й підтримують етичні стандарти в мистецькому середовищі. Доведено, що академічна доброчесність – це сукупність правил, що визначені законодавством та морально-етичних принципів, яких потрібно дотримуватись усім учасникам освітнього процесу. Доведено, що академічна доброчесність є морально-етичною категорією, що ґрунтується на усталених нормах та правилах поведінки вченого, які гарантують свободу при виконанні навчально-дослідницьких завдань студентів мистецьких спеціальностей.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічний обман, етичні якості, кодекс честі студента, музичне мистецтво, прояви академічної нечесності, плагіат

UDC 378.147:347.77

[https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023\(2\)-05](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023(2)-05)

The role of academic integrity during the education of students in the specialty of «Musical art»

Anna Kyfenko and Dana Sopova

Applied College «Universum», Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Ukraine

Abstract

The article examines the role of academic integrity in the context of university education and training of future specialists in the field of musical art. The authors reveal the essence of the concept of academic integrity and its importance for the formation of competent students and musicians. The attitude towards plagiarism of students majoring in "Musical Art" was analyzed. The article indicates an increase in cases of violations of the principles of academic integrity in the educational activities of Ukrainian institutions of higher education. The authors highlight the European experience in the formation of ethical competence of future specialists in the field of musical art as an example for overcoming the problems of academic dishonesty, such as copying, plagiarism and illegitimate obtaining of grades.

Academic integrity, defined as a high degree of honesty and ethics in the educational process, becomes an important component of the training of specialists in the "Musical Art" specialty. The modern stage of formation of higher music education determines the importance of values that guide students on the way to mastery in art.

Academic integrity acts not only as a norm of behavior, but also as a mechanism for the formation of high standards and responsibility. Art students, by adhering to the principles of academic integrity, not only demonstrate their dignity, but also uphold ethical standards in the artistic environment. It has been proven that academic integrity is a set of rules defined by legislation and moral and ethical principles that must be followed by all participants in the educational process. It has been proven that academic integrity is a moral and ethical category based on established norms and rules of behavior of a scientist, which guarantee freedom in the performance of educational and research tasks of students of art specialties.

Keywords: academic integrity; academic cheating; ethical qualities; student honor code; musical art; manifestations of academic dishonesty; plagiarism.

Keywords: academic integrity, academic cheating, ethical qualities, student honor code, musical art, manifestations of academic dishonesty, plagiarism

Постановка наукової проблеми. Однією з ключових характеристик якості вищої освіти й підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців у галузі «Музичне мистецтво» є відповідальність студента за результати своєї освіти. У цьому контексті академічна доброчесність визнають ключовим елементом, який впливає на формування таких етичних якостей майбутніх професіоналів: відповідальність, сумлінність, порядність, довіра, справедливість і повага. Зазначається, що розповсюдження нечесної поведінки серед студентів та безвідповідальне ставлення до результатів освітньої діяльності погіршують якість навчання та сприяють формуванню некомпетентних фахівців. Вихідні положення теми статті відображені в низці законів України, таких як «Про освіту» (1991), «Про загальну середню

освіту» (1999), «Про вищу освіту» (№ 1187-2 від 01.07.2014), «Про авторське право і суміжні права» (2015), а також у стратегічних документах: Національна доктрина розвитку освіти (2002) та Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013). Аналіз проблеми формування академічної доброчесності студентів університетів базується на наукових роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників. Вітчизняний блок досліджень охоплює праці таких учених: Н. Гапон, Р. Беланової, М. Бахтіна, М. Гриньової, Д. Загірняка, Л. Рижак, В. Ромакіна, О. Меньшова, О. Траверсе, О. Цокур, А. М. Сингаївської, Л. Півневої, Т. Ярошенко, які досліджували теоретичні аспекти формування академічної доброчесності в європейській освіті. Різні аспекти проблеми, такі як академічна гра-

мотність, етика, чесність та боротьба із плагіатом, висвітлено в роботах О. Гужви, Ю. Калиновського, В. Банися, Т. Фінікова, Т. Добко, В. Турчиновського, Б. Буяка, А. Мельниченка, О. Меньшова, А. Артюхова, І. Олексіва, І. Дегтярьової та багатьох інших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема формування академічної чесності в студентів знайшла відображення у працях зарубіжних учених : Т. Руссо, Д. Мак-Кейб, Е. Гулд, В. Пуповац, Д. Фанеллі, П. Оконт, Р. М. Джонс, Д. Елазар, С. Білле, Р. Патор, М. Рей, С. Джашик, Д. Кент, Р. Мей-молодший, Р. Кніпер, С. Шіверс-Берклі, Т. Терпстра, Ф. Вілан, Д. Розенберг, Я. Саддак, П. Скотт, С. Хантингтон.

Мета статті полягає в обґрунтуванні поняття «академічна доброчесність», розгляду його, як складової університетської освіти та частини професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі «Музичне мистецтво». Окрім того, визначити уявлення студентів і молодих музикантів щодо плагіату.

Виклад основного матеріалу. У нашій країні громадське сприйняття академічної доброчесності в розвитку професійно-етичних навичок майбутніх педагогів стає нормативом освітньої системи, узгодженим з Етичним кодексом ученого України (2009) та Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016). Проблемі формування етичної компетентності майбутніх педагогів приділено особливу увагу в проекті Закону України «Про освіту» (2016), який ураховує мету вищої освіти та процеси модернізації. Основні аспекти формування академічної доброчесності майбутніх фахівців в освітньому просторі Європи відзначено у Великій Хартії університетів (1988) та Бухарестській Декларації щодо етичних цінностей вищої освіти в Європейському регіоні (2004). Дослідження питань формування академічної доброчесності здійснено в рамках становлення професійної етики викладача. Академічна доброчесність сприяє якості освіти, концентруючи в собі різноманітні моральні якості, які визначають стиль поведінки всіх учасників навчально-виховного процесу [1, с. 31].

Термін «академічна доброчесність» має широкий спектр значень, оскільки він охоплює як внутрішню культуру окремої особистості, так і загальну академічну культуру університету [2, с. 204]. Він має системотворчий та пронизливий характер, стосуючись цінностей, традицій, норм і правил проведення наукових досліджень (Рис.1).

Академічна доброчесність представляє собою комплексний концепт, який описує особливий договір між усіма учасниками академічної спільноти, такими як викладачі, студенти та адміністрація навчального закладу. Здатність бути відповідальним, чесним, толерантним до інших поглядів, критичним мислителем і дотримуватися етичних принципів у своїх діях – це елементи, які формують концепцію академічної доброчесності і входять до характеристик компетентного студента і фахівця [3, с. 68].

Академічну доброчесність визначають як набір правил поведінки в академічному оточенні, що регулюються як моральними, так і правовими аспектами під час виконання навчально-дослідницьких завдань. Спроби порушення академічної чесності можуть включати шахрайство, обман, плагіат, фальсифікацію наукових фактів, маніпулювання результатами дослідження та переінтерпретацію чужих ідей своїми словами [4, с. 500].

Академічна доброчесність містить два аспекти: юридично-правовий і морально-етичний. Юридично-правовим аспектом зауважено, що плагіат є порушенням авторських прав і може призвести до юридичних наслідків. Морально-етична складова фокусує увагу на засудженні ганебних дій особи академічним товариством. В Європейському просторі вищої освіти й наукових досліджень існує комплексне поняття академічної відмінності. Це поняття залучає високоякісні знання та уміння, захист здобувача та його досягнень, визнання та довіра до результатів наукових досліджень, а також захист прав інтелектуальної власності.

У вишах Європейського союзу академічна чесність виступає моральною основою, на яку спираються всі учасники навчально-виховного процесу [5, с. 30].

Рис. 1. Узаємообумовленість категорій терміну «академічна доброчесність»

Використання студентами нечесних практик у сфері освіти є серйозною проблемою для системи вищої освіти, як в країнах Європейського союзу, так і в Україні. Дослідження щодо нечесної поведінки, розпочаті у 40-х роках ХХ століття, свідчать про значну розповсюдженість практики академічного обману серед студентів: у зарубіжних університетах оцінки поширеності цього явища періодично сягають від понад 50 % до 70 % і вище. Студенти, які вдаються до списування, отримують відмітно кращі оцінки, ніж їм належить, що спотворює здорову конкуренцію, знижує мотивацію до навчання й призводить до неточного оцінювання академічних досягнень студентів. У розвинених демократичних країнах списування розглядається як соціально неприпустима практика і вважається шахрайством [6, с. 140].

Є випадки порушення принципів академічної доброчесності в освітній сфері українського академічного середовища. У сфері освіти найбільш поширеними порушеннями є плагіат у кваліфікаційних та курсових роботах, виконання

оплачених дипломних робіт на замовлення, вимагання грошової винагороди чи подарунків при оцінюванні, а також неетичне використання студентських коштів для оновлення обладнання та придбання канцелярських товарів.

У сфері науки найпоширенішими порушеннями є фальсифікація результатів експериментів, які потім публікують у наукових журналах, залучення до списку авторів осіб, які не брали участь у дослідженні, використання плагіату при публікації навчально-методичних та наукових текстів, а також надання схвальних відгуків та рецензій на дисертації та монографії, чесність та результати яких ставлять під сумнів.

Зростання рівня академічної культури в усіх учасників навчального процесу має велике значення для подолання цих проблем і зменшення випадків академічної нечесності. Академічний плагіат залишається однією з найбільш поширених форм порушень наукової етики.

Поширення нечесної поведінки в освітній сфері має значущі наслідки. По-перше, це веде до недоцільного використання ресурсів для освіти

студентів, що також призводить до зниження рівня знань і навичок випускників і, насамкінець, зменшення економічного потенціалу та темпів розвитку країни. Окрім того, випускники, яких залучали до нечесної поведінки під час навчання, проявляють схильність до обману й надалі. Поширення академічного обману в освітньому середовищі призводить до того, що студенти з високим рівнем мотивації також можуть брати участь у нечесних практиках у своїй навчальній діяльності [7, с. 278].

На сучасному етапі розвитку освіти стає очевидним, що якість освітніх послуг залишається недостатньо ефективною через відсутність у педагогів компетентності будувати свою професійну діяльність, керуючись принципами академічної доброчесності. Згідно з проведеним науковим аналізом, європейський досвід розвитку академічної доброчесності у формуванні професійно-етичної компетентності майбутніх музикантів і вчителів музики вже сформований і може слугувати прикладом для України у вирішенні проблем академічної недоброчесності (списування, плагіат, неправомірне отримання оцінок та інші).

Ми з'ясували ставлення до плагіату, провівши анонімне опитування студентів та випускників спеціальності «Музичне мистецтво» Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка. Застосовуючи шкалу терпимості до плагіату, отримали наступні результати:

Твердження *«Іноді в мене виникає бажання вдатися до плагіату, бо інші так роблять»:*

- 19,8 % дуже погодились;
- 23,1 % погодились;
- 9,8 % нейтрально;
- 23,8 % не погодились;
- 23,5 % категорично не погодились.

Твердження *«Я вважаю, що знаю, що відноситься до плагіаризму, а що ні»:*

- 4,1 % дуже погодились;
- 76,8 % погодились;
- 19,1 % не погодились.

Твердження *«Плагіаризм тотожний крадіжці білетів перед екзаменом»:*

- 14,8 % дуже погодились;
- 28,6 % погодились;
- 4,8 % нейтрально;
- 47,5 % не погодились;
- 4,3 % категорично не погодились.

Твердження *«Якщо мій друг не заперечує проти використання його роботи для мого семінару, то я не бачу в цьому нічого поганого»:*

- 4,3 % дуже погодились;
- 23,3 % погодились;
- 33,8 % нейтрально;
- 38,6 % не погодились.

Твердження *«Плагіаризм є виправданим, якщо викладач дає завдання понаднормово для одного курсу»:*

- 4,3 % дуже погодились;
- 14,8 % погодились;
- 22,3 % нейтрально;
- 53,8 % не погодились;
- 4,8 % категорично не погодились.

Твердження *«Покарання за плагіаризм у ЗВО має бути не суворим, тому що ми юні і тільки навчаємось»:*

- 9,1 % дуже погодились;
- 19,5 % погодились;
- 33,5 % нейтрально;
- 28,6 % не погодились;
- 9,3 % категорично не погодились.

Твердження *«Якщо студент видає чужу курсову за свою, тобто, без жодних змін ставить свої ініціали, він повинен бути відрахований»:*

- 9,8 % дуже погодились;
- 38,2 % погодились;
- 19% нейтрально;
- 23,5 % не погодились;
- 9,5 % категорично не погодились.

Висловлене вище надає можливість здійснити певні теоретичні узагальнення: суспільство очікує від нас, щоб майбутні фахівці у галузі «Музичне мистецтво» зацікавлювали увагу на розвиток умінь формулювати оригінальні думки та робити висновки. Важливо розуміти, що плагіат не лише представляє собою інтелектуальне крадіжництво ідей інших людей, але й негативне явище, яке заважає розвитку майбутнього професіонала, руйнує морально-етичні цінності особистості, знижує важливість наукових досліджень та руйнує повагу до наукової діяльності. У сучасному суспільстві вирішення проблеми плагіату в освітньому середовищі може бути досягнута шляхом інтегрованої боротьби з причинами та наслідками.

У загальноукраїнському дослідженні «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», проведеному ГО «Східноукраїнським Фондом соціаль-

них досліджень», більше половини опитаних відзначили, що вважають допустимим використання допоміжних засобів під час навчання в школі та в університеті. Причиною толерантного ставлення до академічної нечесності є відсутність поваги до правди та закону.

Ураховуючи розміри використання недобросовісних практик у ЗВО, деякі іноземні дослідники рекомендують звернути увагу на те, які характеристики університетів можуть сприяти або, навпаки, заважати їхньому поширенню. Етичні кодекси тісно пов'язані з бажанням систематично впроваджувати й ефективно захищати цінності, об'єднуючи зусилля всіх учасників академічної спільноти. Позитивні приклади морально-етичної поведінки є ключовою передумовою для формування етичного кодексу університету.

Педагог у громаді – це не лише фахівець у своєму предметному полі, але й особистість, що дотримується встановлених моральних принципів та етичних норм. Віднедавна вчені, як вітчизняні, так і зарубіжні, активно обговорюють цінно-

сті, які становлять основу для сучасного університету та суспільства в цілому. Боротьба з плагіаризмом – це комплексний захід, спрямований на подолання причин і наслідків цього неприпустимого явища [8, с. 230].

Висновки. Проаналізувавши різноманітні джерела, ми дійшли висновку, що академічна добросовісність – це сукупність правил, що визначені законодавством та морально-етичних принципів, яких потрібно дотримуватись усім учасникам освітнього процесу. Важливо розуміти, що академічна добросовісність є морально-етичною категорією, що ґрунтується на ustalених нормах та правилах поведінки вченого, які гарантують свободу при виконанні навчально-дослідницьких завдань. Ураховуючи темпи поширення нечесної поведінки, буде доцільним спрямовувати подальші дослідження на вивчення впливу чесності в освітньому середовищі на бажання студентів використовувати чесні підходи в навчальній діяльності.

Список використаних джерел

1. Аліксічук О. С., Федорчук В. В. (2018) Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальної дисципліни «Шкільний курс світової художньої культури та методика його викладання». Кам'янець-Подільський, С. 31.
2. Бех І. (1998) Особистісно-зорієнтоване виховання. Науково-методичний посібник. Київ, ІЗМН, С. 204.
3. Дичківська І. М. (2004) Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ, Академвидав, С. 68.
4. Кремін'я, В. Г. (2008) Енциклопедія освіти. Академія педагогічних наук України. Київ, Юрінком Інтер, 1040 с.
5. Лопушинська Г. В. (2020). Метод проектів в контексті сучасної освіти. *Директор школи*, № 18. С. 30.
6. Таран З. В. (2020). Трансформація ролі педагога в управлінні творчими та практико-орієнтованими проектами. *Відкритий урок*, № 5-6. С. 199.
7. Shulyk M., Shulha, N., Oblovatska, N., Andrusiak, H., Pobiianska, N. State policy and legal provision of socially hazardous diseases in Ukraine: the case of HIV/AIDS analyzed from bioethical, medical, and legal perspectives. *Amazonia Investiga*. 2023. 12(65). P.276-286. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.26>
8. State Guarantees of the Right to Housing for War Veterans: Substantive and Procedural Aspects. Andriy P. Cherneha, Zhanna V. Udovenko, Nataliia A. Sergiienko, Nataliia O. Oblovatska, Alyona O. Dotsenko. *Cuestiones Políticas*. Vol. 38 N Especial (1era parte 2020). P. 223-247. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.38e.15>

References

1. Aliksiychuk O. S., Fedorchuk V. V. (2018). Proektna diyalnist studentiv u protsesi opanuvannya navchalnoyi dystsypliny «Shkilnyy kurs svitovoyi khudozhnoyi kultury ta metodyka yoho vykladannya» [Project activity of students in the process of mastering the educational discipline «School course of world artistic culture and its teaching methods»]. *Kamyansets-Podilskyi*, 31 p.
2. Bekh I. (1998) *Osobystisno-zoriyentovane vykhovannya. Nauk. Metod. Posibnyk [Personal-oriented education. Science Method. Manual]*. Kyiv, IZMN, 204 p.
3. Dychkivska I. M. (2004) *Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi: Navch. Posibnyk [Innovative pedagogical technologies: Education. manual]*. Kyiv, Akademvydav, 68 p.

4. Kremin V. H. (2008) *Entsyklopediya Osvity [Encyclopedia of Education]*. Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv, Yurinkom Inter, 1040 p.
5. Lopushynska H. V. (2020). *Metod proektiv u konteksti suchasnoyi osvity [Project method in the context of modern education]*. Director of school № 18, 30 p.
6. Taran Z. V. (2020). *Transformatsiya roli pedahoha v upravlinni tvorchymy ta praktyko-oriyentovany my proektamy [Transformation of the teacher's role in managing creative and practice-oriented projects]*. Open lesson № 5-6. P. 199
7. Shulyk M., Shulha N., Oblovatska N., Andrusiak H., Pobiianska, N. State policy and legal provision of socially hazardous diseases in Ukraine: the case of HIV/AIDS analyzed from bioethical, medical, and legal perspectives. *Amazonia Investiga*. 2023. 12(65). P.276–286. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.26>
8. State Guarantees of the Right to Housing for War Veterans: Substantive and Procedural Aspects. Andriy P. Cherneha, Zhanna V. Udovenko, Nataliia A. Sergiienko, Nataliia O. Oblovatska, Alyona O. Dotsenko. *Cuestiones Políticas*. Vol. 38 N Especial (1era parte 2020). P 223–247. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.38e.15>

Про авторів

Анна Кифенко, доктор філософії, викладач, e-mail: a.kyfenko@kubg.edu.ua

Дана Сопова, доктор філософії, викладач, e-mail: d.sopova@kubg.edu.ua

About the Authors

Anna Kyfenko, PhD, Lecturer, e-mail: a.kyfenko@kubg.edu.ua

Dana Sopova, PhD, Lecturer, e-mail: d.sopova@kubg.edu.ua